

Politiets Utlendingsenhet.

Årsrapport fra Tilsynsrådet for Politiets utlendingsinternat - 2008.

Politiets utlendingsinternat i Norge ble etablert på Trandum, like ved Oslo Lufthavn Gardermoen i 2000 og administreres av politiet. Det er plass til 94 personer.

Utlendinger som plasseres ved internatet i medhold av utlendingsloven § 37 d første ledd er de som:

- nekter å oppgi identitet,
- med skjellig grunn mistenkes for å oppgi falsk identitet, (utlendingsloven § 37 sjette ledd),
- utlending som er pågrepet og fengslet fordi det er nødvendig for å sikre iverksetting av vedtak om å forlate riket (utlendingsloven. § 41).

Utlendingene som er ved internatet er undergitt frihetsberøvelse da de er pågrepet eller fengslet etter kjennelse som gir rett til frihetsberøvelse.

FNs Torturovervåkningskomitè tok opp forholdene ved internatet etter besøk i Norge høsten 2005, og Sivilombudsmannen har vurdert forholdene etter et besøk der 1. mars 2006. (Dokument nr .4:1 Særskilt melding fra Sivilombudsmannen. Ombudsmannens undersøkelse av Politiets utlendingsinternat på Trandum).

Ved lov av 29. juni 2007 nr 41 om endring av utlendingsloven ble § 37d endret, og loven trådte i kraft 1. juli 2007.

Endringen i utlendingsloven § 37 d hadde som formål å gi tydelige og presise regler om utlendingers rettigheter på internatet, og sette klare rammer for politiets kontroll – og maktbruk. Utgangspunktet for kontroll- og matbruk ved utlendingsinternatet er at det må stilles minst like strenge vilkår for dette som i fengslene, samtidig som hensynet til de svakeste gruppene, særlig kvinner og barn, må ivaretas.

Utlendingsloven § 37 d regulerer gjennomføring av opphold ved utlendingsinternatet og det var forutsatt at det skulle utarbeides nærmere forskrift for internatet. Slik forskrift ble utarbeidet og vedtatt 11. april 2008.

Utlending som har fått endelig avslag på søknad om asyl og heller ikke har fått innvilget opphold på annet grunnlag, plikter å forlate landet frivillig innen en utreisefrist som blir satt. Dersom utlendingen ikke overholder utreiseplikten, kan politiet iverksette avslagsvedtaket ved tvang.

Utlendingsloven § 37 sjette ledd gir hjemmel for at utlending som nekter å oppgi identitet eller med skjellig grunn kan mistenkes for å oppgi falsk identitet, kan pågripes og fengsles. Videre gir utlendingsloven § 41 femte ledd hjemmel for å pågripe og fengsle dersom det er nødvendig for å sikre iverksetting av vedtak om å forlate riket.

Forskriften om politiets utlendingsinternat er geografisk begrenset til å gjelde de bygninger og uteareal som disponeres av Politiets utlendingsinternat. Forskriften gir regler om hvilke rettigheter utlendingen har, grunnprinsippene for behandlingen av utlendingen under oppholdet ved internatet, som blant annet rett til fellesskap og kontakt med andre, og helsetjenester. Det er videre bestemmelser om begrensning av utledningsrettigheter, adgang til undersøkelser og kontrolltiltak, maktbruk og utelukkelse fra fellesskap, herunder plassering i særskilt sikret avdeling og sikkerhetscelle. Det er videre gitt saksbehandlingsregler, regler om særskilte registre som skal føres for å sikre notoritet, hensyn til den løpende drift og gjennomføring av tilsyn. I forskriftens kap. 6 reguleres de ulike former for tilsyn som gjelder for utlendingsinternatet, -internatets inspeksjoner, Politidirektoratets tilsyn med og inspeksjon av internatet som overordnet forvaltningsorgan, og det eksterne tilsynsråds inspeksjoner.

I medhold av forskriftens § 17 oppnevnte Justisdepartementet i mai 2008 et tilsynsråd med tingrettsdommer Randi Carlstedt som leder og med helsesøster Berit Hjørnevik og HMS-rådgiver Kjell Lamo som medlemmer. Som varamedlemmer ble oppnevnt psykolog Jørn Auran og avdelingsleder Petter Wildhagen. Oppnevnelser gjelder for 2 år, og med mulighet for reoppnevning en gang.

Tilsynsrådets virksomhet ble iverksatt ved møte med tilsynsrådets medlemmer og varamedlemmer, Justisdepartementet og Politiets utlendingsenhet den 26. september 2008.

Formålet med rådets tilsyn er å se til at behandlingen av utlendingen skjer i samsvar med lovgivningen slik at utlendingens rettigheter i henhold til lov og forskrift blir iaktatt på internatet, og at fullmaktene til å innskrenke rettigheter ikke utøves i unødvendig omfang eller på en unødvendig streng måte.

Det skal ikke føres tilsyn med utlendingsvedtaket og dets grunnlag, kjennelse for pågripelse og fengsling eller forvaltningsavgjørelser.

Rammene for Tilsynsrådets virksomhet fremgår av forskriften.

Tilsynsrådet har ansvar for

- å planlegge og gjennomføre sin virksomhet,
- å ta opp forhold rådet finner kritikkverdige,
- avgi årsrapport og å sørge for offentliggjøring av årsrapporten.

Det er nedfelt at det skal gjennomføres minst 2 inspeksjoner hvert år. Inspeksjonene kan skje som anmeldte eller uanmeldte besøk.

Rådet har rett til

- å inspisere internatets områder, bygninger og rom der utlendinger oppholder seg,
- å kreve opplysninger om behandlingen av utlendingene
- rett til å delta på møter om utlendingen
- kreve innsyn i saksdokumenter dersom utlendingen samtykker
- ta opp saker etter henvendelse fra utlending eller av eget initiativ.

Saker eller problemer tas opp med Utlendingsinternatets ledelse og søkes i utgangspunktet løst på internatet. Dersom dette ikke fører frem eller tilsynsrådet av andre årsaker finner grunn til det, kan saken tas opp med overordnet myndighet, sjef for Politiets utlendingsenhet eller Politidirektoratet.

Det skal videre føres en tilsynsprotokoll ved internatet der det skal nedtegnes opplysninger og tilsynsbesøk, varigheten av besøket og de forhold tilsynsrådet måtte ha å bemerke.

Årsmelding skal utarbeides ved utgangen av hvert år og sendes Politiets utlendingsenhet.

Forvaltningslovens regler om taushetsplikt gjelder for tilsynsrådets virksomhet.

Tilsynsrådet har i 2008 hatt 2 tilsyn ved Utlendingsinternatet, henholdsvis 7. november 2008 og 5. desember 2008, og tilsynsrådet har hatt møte med Politiets utlendingsenhet 18. desember 2008. Begge tilsyn ved Utlendingsinternatet var varslet og alle faste medlemmer av tilsynsrådet deltok. Det er skrevet rapport for hvert tilsyn, og som er oversendt ledelsen ved Utlendingsinternatet og Politiets Utlendingsenhet.

Ved begge tilsyn var ledelsen ved internatet bedt om å varsle de tilstedeværende utlendinger om tilsynsrådets besøk, formål med besøket og utlendingenes adgang til å kontakte tilsynsrådet.

Tilsynsrådet har ved begge tilsyn hatt befaring på selve internatet – soverom, oppholdsrom, luftegård og bad/toalett, og har påpekt forhold ved disse, særlig ut fra et HMS synspunkt. Det er påpekt blant annet dårlig lufting, høy fuktighet på bad m.v. og oppbevaringen av tørrmat på avdelingene. Det bør tilstrebes at minst en av vaktmannskapene/laget som går døgnvakt må være godkjent bruker av hjertestarter.

De forhold tilsynsrådet har påpekt er i stor utstrekning utbedret, eller planlagt utbedret. Rådet har møtt stor imøtekommenhet ved internatet, og det er klar interesse for at utlendingene skal ha et best mulig og riktig opphold.

Ved begge tilsyn var det 36 utlendinger til stede. Befaringene ble gjennomført sammen med sikkerhetssjefen.

Det er etter anmodning fra tilsynsrådet satt opp informasjonsplakater om tilsynsrådet og dets virksomhet på flere språk i aktivitetshuset, og det er også hengt opp en postkasse der beboerne kan legge brev/notater til tilsynsrådet. Det er opplyst at utlendingene kan snakke med tilsynsrådets medlemmer dersom de ønsker, og det vil hvis behov, være tolk tilgjengelig.

Kun en utlending har ønsket samtale med tilsynsrådet. Ved henvendelse til enkelte av utlendingene under besøkene, ønsket de ikke å snakke med rådets medlemmer.

Tilsynsrådet har mottatt ett skriv fra en av utlendingene. Skrivet var udatert og uten underskrift, men de forhold som ble påpekt av brevskriver er tatt opp med internatets ledelse og Politiets Utlendingsenhet.

Protokoll for bruk av tvangsmidler og saksmapper ble gjennomgått ved tilsynsrådets besøk. Det ble påpekt at tid for opphør av bruk av tvangsmiddel må føres i protokollen. Dette var gjennomført ved neste besøk.

Tilsynsrådet har ikke funnet forhold som tilsier at det har vært brukt tvang i strid med forskriften.

Det ble i november gjennomført i alt 16 vedtak vedrørende 11 personer, de fleste i forbindelse med trussel om selvdrap eller vold mot andre utlendinger.

I desember ble det gjennomført 20 vedtak vedrørende 12 personer.

Alle tvangsvedtak gjaldt menn og ingen gjaldt barn. 2 personer er i perioden overført kriminalomsorgen.

Tilsynsrådet har som målsetting for 2009 å inspisere internatet minst 4 ganger, og at minst to av inspeksjonene skal være uanmeldt.

I november 2008 ble en polititjenestemann anmeldt for maktovergrep mot en av utlendingene. Saken er til etterforskning ved Spesialenheten for politisaker.

Tilsynsrådet for politiets utlendingsinternat Trandum 19. januar 2009.

Berit Hjørnevik

Randi Carlstedt

Kjell Lamo

